

Ferencziné Ács Ildikó¹

A kreditektől a pilotig – 30 év tantervi változásai a közismereti ének-zene tanárképzésben

A tanárképzés rendszeréről, a szakosodás rendjéről és a tanárszakok jegyzékéről szóló 283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet² alapján megkülönböztetünk

- közismereti tanárszakokat,
- szakmai, művészeti tanárszakokat,
- hitéleti tanárszakokat.

Ezek közül két területen folyik ének-zene tanárképzés: a közismereti tanulási terület mellett a zeneművészet szakmai területen is elérhető a képzés (ének-zene tanár szakirányon és ének-zene művésztanár szakirányon). Bár az elnevezésük csaknem azonos, mégis különbség van a kétféle rendszer szerinti ének-zene tanárszak képzési és kimeneti követelményeinek meghatározásában.

A tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet³ 3. számú melléklete a *közismereti tanárszakok* képzési és kimeneti követelményeit tartalmazza, benne a *VIII. Művészet tanulási területhez* sorolt *Ének-zene tanár* szakkal és 10 félév képzési idővel. Az 5. számú melléklet a *művészeti tanárszakok* képzési és kimeneti követelményeit foglalja magába, köztük a *Zenetanár szakképzettség* területén 10 féléves ének-zene tanár, illetve a *Zeneművésztanár szakképzettségek* között 12 féléves ének-zene művésztanár elnevezéssel.

A vizsgálat kizárólag a közismereti tanulási terület keretében folyó ének-zene tanárképzés elmúlt 30 évének történeti bemutatására szorítkozik, és nem tér ki a művészeti felsőoktatás keretei között szerezhető ének-zene, illetve ének-zene művésztanár szakképzettségek jellemzőinek ismertetésére. Célja a jogszabályváltozások mentén kialakított struktúrák tömör áttekintése, valamint a tartalmi változások felmutatása. A hatályossági időszakon belüli kisebb jogszabályváltozások nem kerülnek kiemelésre, kivéve amikor az struktúrájában változtatta meg a képzést. A jogszabályokra történő hivatkozás a hatályossági időszakaszok figyelembevételével, különféle online felületekre történik.

A 60-as években kialakított 4 éves, kétszakos tanárképzési szerkezet bevezetését követően a 80-as évekre történt meg az országot körbeölelő hat képzőhely felállítása. Szeged, Pécs, Szombathely, Budapest, Eger és Nyíregyháza évtizedek óta bázisai az általános és középiskolai ének-zene tanárképzésnek.

A rendszerváltozás után, a kormányváltások mentén az oktatási szakpolitika folyamatosan változott. A képzési szerkezet 1998 óta többször is átalakult. A főiskolai és egyetemi szintű, ún. duális tanárképzésről 2006/2007-től egységes, de osztott rendszerre állt át a tanárképzés, az addigi alapképzésről mesterszintre emelkedve. A bolognai-típusú képzési rendszer

¹ Ferencziné dr. Ács Ildikó: Nyíregyházi Egyetem, Zenei Intézet

² 1. számú melléklet: <https://njt.hu/jogszabaly/2012-283-20-22.13#CI>

³ <https://njt.hu/jogszabaly/2013-8-20-5H.14>

sikertelensége után 2013-tól újra osztatlanná vált a tanárképzés, kezdetben kétszintű formában, majd 2022-től egységes keretek között. A legújabb módosítás 2024-ben következett be, a 2022-ben kialakított gyakorlatorientált pedagógusképzés tartalmi átalakításával. Jelenleg két képzőhelyen indult be felmenő rendszerben új struktúrájú, ún. pilotképzés ének-zene tanár szakon, közülük az egyik a Nyíregyházi Egyetem.

A 30 év alatt végbement változások következményei nagy odafigyelést igényelnek az egyetemektől, máig kihatnak az oktatásszervezésre. Míg az ezredfordulón munkarendenként (nappali és levelező képzés) egy-egy tanterv keretében működött egy szak, jelenleg akár 10-15 tantervvel is dolgozhatnak a képzőhelyek.

A folyamatos szerkezetváltások a tartalmi tényezőket is befolyásolták. Összehasonlítás történt annak vonatkozásában, hogy mely ismeretkörökön keresztül és milyen szakmódszertani keretek között folyt az ének-zene oktatására és az iskolai kórusmunka vezetésére képes tanárok képzése, továbbá hogyan változott a kodályi koncepció értékrendje alapján kialakított ismeretátadási struktúra.

1. Szerkezeti változások

Duális képzés

A magyar felsőoktatás, benne a tanárképzés egészen az ezredfordulóig ún. duális szerkezetű volt, azaz főiskolai és egyetemi szintekre tagolódott. A 8 féléves főiskola általános iskolai, a 10 féléves egyetem középiskolai tanári végzettséget adott.

Leszámítva a Zeneakadémia (korábban Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola), majd több vidéki egyetem/konzervatórium 5 éves középiskolai (majd iskolai) ének-zene tanár és karvezető képzését, ének-zene tanár szakot, mely az általános iskola mellett középiskolai oktatásra is jogosított, az ún. tanárképző főiskolákon, szakpáros képzésben lehetett végezni.

A hat klasszikus képzőhely, Szeged, Pécs, Szombathely, Budapest, Eger, Nyíregyháza mintegy körbeölelve az országot, évtizedeken át biztosította az iskolák számára a jól képzett ének-zene tanárokat. A tanárképzés bázishelyeinek összehasonlító elemzése Varjasi Gyula 2012-es doktori munkájában került feldolgozásra.⁴

A téma vonatkozásában releváns első jelentős jogszabálynak a Magyar Népköztársaság oktatási rendszeréről szóló 1961. évi III. törvény tekinthető, melynek 20. § (3) bekezdése kimondja:

„A főiskolák feladata a művészeti ágak gyakorlati művelésére művészek, az alsó- és középfokú oktatás számára rajz-, ének-, zenetanárok és testnevelő tanárok, az alsófokú oktatás számára szaktanárok képzése.”⁵

A korabeli pedagógiai főiskolákat 1959-től, a felsőfokú tanító- és óvónőképzők felállítását követően, azoktól megkülönböztetendő, tanárképző főiskolára nevezték át.

„A tanárképző főiskolákon az általános iskolák jelenlegi igényeinek megfelelően háromszakos képzés folyik. Kötött kettős szakpárosítás mellé egyenrangú harmadik szakként szabadon választható az ének-zene.”⁶

⁴ Varjasi Gyula (2012): A tanárképző főiskolai ének-zenetanárképzés pedagógiai sajátosságainak történeti összehasonlító elemzése Magyarországon 1928-tól napjainkig. Doktori disszertáció. Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Budapest.

⁵ Akadémiai Közlöny, 1961. 10. évf. 14. szám.

https://adt.arcanum.com/hu/view/AkademiaiKozlonyErtesito_1961_10/?pg=100&layout=s

⁶ Hegyi József (1963): A VIII. kongresszus szellemében. *Az Ének-Zene Tanítása*, 6. évf., 1963. 3. sz. 65.

1964-ben újabb jelentős változás következett be. Ismét Hegyi Józsefet idézve:

„Az 1964/65. tanévben visszatérhetünk a kétszakos tanárképzésre. A kétszakos képzés terve szerint a hallgatók háromhetes falusi gyakorlaton vesznek részt. Az ének-zene-szaktanárképzés levelező úton is terebélyesedik.”⁷

A négyéves képzési idő és a kétszakos szerkezet egészen 2007-ig meghatározója volt az általános iskolai tanárképzésnek.

A jogszabályok sorában jelentős mérföldkőnek számít az első felsőoktatásról szóló törvény. Az 1993. évi LXXX. törvény⁸ 84. § (1-2.) bekezdése, rögzítve a magyar felsőoktatás tanárképzésre is kiható duális rendszerét, kimondja:

„(1) A felsőoktatási intézményekben alapképzés, szakirányú továbbképzés és doktori képzés folyhat nappali tagozaton, illetőleg más formában (pl. esti, levelező, távoktatás).

(2) Az alapképzésben

a) főiskolai végzettséget,

b) egyetemi végzettséget lehet szerezni.”

Bár a 90-es években járunk, az egységesen 5 éves, egyetemi szintű tanárképzésre történő átállás gondolata már a 80-as évektől napirenden volt az oktatáspolitikai színterein.⁹ Ahogy arról Szövényi Zsolt is ír:

„A jövő iskolaszervezetében már anakronizmusnak tűnik az általános és középiskola szerint differenciálódó egyetemi és főiskolai szintű tanárképzés, és az európai képzési gyakorlatban is egyetemi képzés keretei között készítik fel a jelölteket a tanári professzióra. Ezért is indokolt, hogy ezredfordulós fejlesztési célkitűzésként az egységes, egyetemi szintű tanárképzés általánossá tételét fogalmazzuk meg.”¹⁰

A 90-es években az „egységes tanárképzés” kialakítása még csak az ún. tanárképzési modulra, azaz a pedagógiai-pszichológiai, a szakmódszertani és az iskolai gyakorlati képzésre korlátozódott. Először a tanári képesítés követelményeiről szóló 111/1997. (VI. 27.) Korm. rendelet¹¹ jelent meg. Ennek elején a következő bekezdés áll:

„I. § (1) A tanári képesítés megszerzésére irányuló képzés az általános pedagógiai-pszichológiai, a szakmódszertani és az iskolai gyakorlati képzést magában foglaló, egyetemi és főiskolai szintű alapképzésben, illetve kiegészítő alapképzésben folytatható olyan képzés, amely a tanári tevékenység gyakorlására készít fel.”

A tanári képesítés követelményeit a rendelet melléklete tartalmazta. Az egyes szakterületek alapképzési szakjainak képesítési követelményeit önálló rendelet határozta meg, és a két jogszabály együttesen volt érvényes.

Az akkor még egységesen kezelt művészeti felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményei a 105/1998. (V. 23.) Korm. rendeletben jelentek meg.¹² Ezen belül a

⁷ Hegyi József (1964): Ének-zene szakos tanárjelöltek kéthetes falusi gyakorlata. *Az Ének-Zene Tanítása*, 7. évf., 1964. 3. sz. 123.

⁸ <https://njt.hu/jogszabaly/1993-80-00-00.0>

⁹ Lásd.: Ladányi Andor: A pedagógusképzés minőségi fejlesztéséről. Új Pedagógiai Szemle 1997 szeptember. <https://epa.oszk.hu/00000/00035/00008/1997-09-ta-Ladanyi-Pedagoguskepzes.html>

¹⁰ Szövényi Zsolt (1993): Képzési modellek. *Educatio*, 1993. 4. sz. 618.

¹¹ https://jogkodex.hu/jsz/1997_111_korm_rendelet_9886415?ts=1997-07-05

¹² https://jogkodex.hu/jsz/1998_105_korm_rendelet_3835397?ts=2002-11-15

zeneművészeti felsőoktatás általános képesítési követelményeit a 5. számú melléklet, a sajátos képesítési követelményeket a 6. számú melléklet tartalmazta. A képesítési követelmények rendelkezéseit az 1998-99. évi tanév első évfolyamára kellett alkalmazni. Ez volt a rendszerváltozás utáni időszak első jelentős tantervalkotási periódusa.

Tanóra vagy munkaóra – a kreditrendszer bevezetése

A bevezetéssel egyidőben a kormány külön jogszabályban állapította meg a kreditrendszerű egyetemi és főiskolai szintű alapképzések meghatározó követelményeit.¹³

A 90/1998. (V. 8.) Korm. rendelet a felsőoktatási tanulmányi pontrendszer (kreditrendszer) bevezetéséről és az intézményi tanulmányi pontrendszerek egységes nyilvántartásáról mintegy két héttel előzte meg a művészeti szakokra vonatkozó képesítési követelményeket. A tanulmányi pontrendszer (kreditrendszer) szerint átalakított képzéseket valamennyi felsőoktatási intézményben 2002. szeptember 1-től kellett meghirdetni, azaz a korábban kialakított tanterveket kreditekkel kellett ellátni.

A kormányrendelet az 1. § (4) bekezdésében definiálta a kredit fogalmát:

„A tanulmányi pontokban kifejezett összes hallgatói tanulmányi munkaidő mind a tanórákat, mind az egyéni hallgatói tanulmányi munkaórákat tartalmazza. [...]

(5) Az országos kreditnyilvántartás rendszerében egy tanulmányi pont (kredit) megszerzése 30 hallgatói tanulmányi munkaóra teljesítését feltételezi.”¹⁴

A művészeti felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről szóló 105/1998. (V. 23.) Korm. rendeletben (5. számú melléklet 3. e) pont) ugyanakkor az alábbi szerepel: *„Egy kredit 30 tanórának felel meg.”¹⁵*

A tantervkészítés során nem mindegy, hogy egy kredit 30 tanórának vagy 30 munkaórának feleltethető meg. Az alábbi modell szemléltetni a lehetőségeket, különbségeket:

TANÓRA esetén	MUNKAÓRA esetén
1 kredit (30 óra)*	1 kredit (30 óra)*
heti 2 tanóra	heti 1 kontakt óra + 1 óra egyéni munkaóra
	heti 2 kontakt óra + 0 óra egyéni munkaóra
2 kredit (60 óra)*	2 kredit (60 óra)*
heti 4 tanóra	heti 1 kontakt óra + 3 óra egyéni munkaóra
	heti 2 kontakt óra + 2 óra egyéni munkaóra
	heti 3 kontakt óra 1 óra egyéni munkaóra
	heti 4 kontakt óra 0 óra egyéni munkaóra
*1 félév 15 héttel számolva	

1. számú táblázat

Az intézményeknek nehézséget jelentett a tanóráról munkaórára történő átállás. Korábban csupán az óraszámot kellett a kívánt képzési tartalomhoz hozzárendelni, az új mérőszám

¹³ A felsőoktatási törvény 1996-os módosítása 124/D. § szakasza szerint a Kormány felhatalmazást kap arra, hogy rendeletben állapítsa meg a kreditrendszer szabályait (1997. december 31-ig).

¹⁴ https://jogkodex.hu/jsz/1998_90_korm_rendelet_2788673

¹⁵ https://jogkodex.hu/jsz/1998_105_korm_rendelet_3835397?ts=2002-11-15

alkalmazásával azonban „beárazott” tantárgyak jöttek létre. A nagyobb kreditszámmal ellátott tantárgyak a fontossági sorrend elejére kerültek, a kisebb kreditszámúak hátrább sorolódtak. Ezzel együtt pedig jellemzően kevesebb kurzus került meghirdetésre. Az ének-zenei képzés vonatkozásában azonban, ahol számos tantárgy keretében (pl. szolfézs, zongora, magánének, vezénylési gyakorlat, énekkar) 6-8 féléven át tartó párhuzamos készségfejlesztés történik, elapózódott a kreditszám, hogy a megfelelő képzési tartalom folyamatos maradjon.

Az 1998. évi kormányváltást követően a felsőoktatási tanulmányi pontrendszer (kreditrendszer) bevezetéséről és az intézményi kreditrendszerek egységes nyilvántartásáról új kormányrendelet jelent meg 200/2000. (XI. 29.) számmal (ezzel hatályát veszítette a 90/1998. (V. 8.) Korm. rendelet). Ennek 1. § (3) bekezdése már így pontosítja a kredit meghatározását:

„A kreditek azon - a hazai és nemzetközi tapasztalatok figyelembevételével kialakított becslés alapján megállapított - (összes) hallgatói tanulmányi munkaidőn alapulnak, amely egy átlagos képességű hallgatótól a tanulmányok teljesítése érdekében elvárható. A kreditekkel elismert összes hallgatói tanulmányi munkaidő a tanórákat (kontaktórákat) és az egyéni hallgatói tanulmányi munkaórákat is tartalmazza.”¹⁶

A rendelet végén pedig megfogalmazza:

„kredit: a tanulmányi kötelezettségek teljesítésére irányuló hallgatói tanulmányi munka mértékegysége, az összes hallgatói tanulmányi munkaidővel arányos relatív mérőszám; nemzetközi konvenciónak megfelelően 1 kredithez 30 munkaórát rendelnek.”

2002-ben a jogi szabályozás tovább finomodott. A felsőoktatási alapképzési szakok képesítési követelményeinek kreditrendszerű képzéshez illeszkedő kiegészítéséről szóló 77/2002. (IV. 13.) Korm. rendelet¹⁷ 9. számú melléklete a művészeti szakcsoport sajátos képesítési követelményeit irányozta elő. Az oklevél megszerzéséhez összegyűjtendő kreditpontok számát és azok belső lebontását, a 8 féléves főiskolai szintű képzésnek megfelelően 240 kreditpontban határozta meg. A 12. számú melléklet a tanári képesítés megszerzéséhez összegyűjtendő kreditek számát tartalmazta.

A képzési időre vonatkozóan folyamatosan oldódtak a megkötések az egyes ciklusok során. A 1993. évi LXXX. felsőoktatási törvény nem állapított meg képzési óraszámot, a képzési időt években, félévekben adta meg. Az óraszám vonatkozásában alapképzések esetén a képesítési követelményekre hivatkozott, melyek szakok szerint tartalmazták a képzési időt (félévekben), a legkisebb összóraszámot vagy az annak megfelelő teljesítményt.¹⁸

A zeneművészeti felsőoktatás alapképzési szakjaira vonatkozó 105/1998. (V. 23.) Korm. 5. számú melléklete, mely az általános képesítési követelményeket határozta meg, főiskolai szinten a képzési időt 8 félévben és 3000-3800 tanórában határozta meg, az ennek megfelelő teljesítményt pedig 100-120 kreditben rögzítette.

A 6. számú melléklet, mely a zeneművészeti felsőoktatás alapképzési szakjainak sajátos képesítési követelményeiről szólt, külön tárgyalta az ének-zenetanár, karvezetés, ének-zenetanár, egyházzene, ének-zene-, népzene-tanár szakokat. A képzési időt mindhárom esetben

¹⁶ https://jogkodex.hu/jsz/2000_200_korm_rendelet_8477998

¹⁷ https://jogkodex.hu/jsz/2002_77_korm_rendelet_4554033?ts=2003-10-29

¹⁸ Lásd: 1993. évi LXXX. törvény 86. § (1) (2)

8 félévben és 3800 tanóraban állapította meg. A más szakkal szakpárban végezhető énekzenetanár szak képzési idejét azonban 8 félévben és 2100 tanóraban rögzítette.

Amíg az 1997-1998-as rendeletek a képzési időt félévekben és óraszámokban határozták meg, a későbbiek félévekben és kreditekben gondolkodtak.

2005. évi felsőoktatási törvény (CXXXIX.) az óraszámok vonatkozásában a minimumot rögzítette. A 33. § (1) szerint: „*a teljes idejű képzés félévenként legalább háromszáz tanórából áll.*”¹⁹ A féléves óraszámok képzéshez rendelését, ahogyan majd a felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény is teszi (közlönyállapot szerinti 17. § (1)²⁰), az egyetemekre bízta. A 2016. szeptember 01-től bevezetett és ma is érvényben lévő módosítás, tovább szabályozva az előzményeket, mintegy egyharmadával tovább csökkentette a minimum órakeretet: 17. § (1) „*A teljes idejű képzés félévenként legalább kétszáz tanórából áll.*”²¹

A jogalkotó ezzel, a magas óraszámokból adódó hallgatói terhek csökkentése mellett, mintegy lehetőséget „kínált” a Bologna-folyamat következtében hallgatói bázisát elvesztő főiskoláknak és egyetemeknek a képzéseik csökkentett óraszám mellett történő „gazdaságosabb” működtetésére.

A Bologna-rendszerű tanárképzés²²

A felsőoktatásban egészen 2006-ig nem történt alapvető strukturális változás. Egy évvel korábban azonban, a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény felhatalmazása alapján a 289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet²³ újrafogalmazta a felsőoktatási alap- és mesterképzés, valamint a szakindítás eljárási rendjét.

A főiskolai szintű végzettséget az alapképzési szakon szerzett alappozítással, az egyetemi szintű végzettséget a mesterképzési szakon szerzett mesterfokozattal feleltette meg. A tanári szak egységesen mesterfokozatot nyújtó szakká vált, mely az iskolai nevelés-oktatás 5-12., illetve 13. évfolyamára vonatkozóan két tanári szakképzettséget adott.

A 289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet szerint a főiskolai ének-zene tanárszak az ének-zene alapszakkal lett megfeleltetve, és az újonnan kialakított, ún. művészetközvetítés képzési területhez került besorolásra.

A képzési terület fogalmát a 2005-ös felsőoktatási törvény vezeti be. A 147.§ 22. alapján a „*képzési terület: azoknak a szakoknak és képzési ágaknak kormányrendeletben meghatározott összessége, amelyek hasonló vagy részben megegyező képzési tartalommal rendelkeznek*”²⁴. Ezáltal megteremtődött a jogszabályi háttére a (korábban egységesen szabályozott) művészeti felsőoktatási képzések szétválasztásának és kétféle képzési területhez történő besorolásának. A művészet képzési terület mellett megjelenik tehát a művészetközvetítés, ide sorolva a korábbi főiskolai közismereti tanárszakból lett ének-zene alapképzést is.

Az alapszakos képzés jellemzőit Pukánszky Béla így ismerteti:

„Az alapképzés (BA/BSc) szintjén a hallgató a tisztán szakdiszciplináris képzésre lép be. Egy orientációs időszak után döntést hoz arról, hogy a képzésben tanári

¹⁹ <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0500139.TV>

²⁰ <https://njt.hu/jogszabaly/2011-204-00-00.0#REELSO>

²¹ <https://njt.hu/jogszabaly/2011-204-00-00.29#SZ16A@BE3>

²² Bővebben lásd.: Soósné Faragó Magdolna: A tanárképzés új (bolognai) rendszerének bemutatása. Új pedagógiai szemle 60. évf. 3-4. sz. 2010. https://epa.oszk.hu/00000/00035/00140/pdf/EPA00035_upsz_2010_3-4_050-068.pdf

²³ <https://njt.hu/jogszabaly/2005-289-20-22>

²⁴ <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0500139.TV&pagenum=3>

irányába kíván-e haladni. Amennyiben igen, akkor 110-120 kredites alapszakja mellé felveszi a második tanári szakképesítését megalapozó 50 kredites kurzust. (Ellenkező esetben az ötven kredit terhére az alapszak tartalmaiban mélyed el alaposabban az ún. „differenciált szakmai ismeretek” modul keretei között.) A 180 kreditből fennmaradó 10 kredit szabadon választható kurzusok felvételét teszi lehetővé.

A tanár szakképesítés felé induló hallgatónak mindemellett a hároméves alapképzésben fel kell vennie a későbbi pedagógiai-pszichológiai képzést megalapozó 10 kredites modult.”²⁵

Az ének-zene tanárképzés vonatkozásában ez azt jelentette, hogy először ének-zene alapszakra kellett gyakorlati felvételi vizsga keretében belépési jogosultságot szerezni. A 6 féléves képzés 3. félévétől lehetett újabb tanári szakot megalapozó modult felvenni, mely a mesterképzés keretei között a második tanárszak előkészítéséül szolgált.

A korábbi, ének-zene szakkal szakpárban felvehető karvezetés, egyházzene és népzene-tanár szakok szakiránnyá minősültek át. Nagy veszteséget okozott, hogy ezen szakok esetében mesterszintű képzés kialakítására az addigi képzőhelyeknek már nem volt lehetőségük, kizárólag a művészeti képzési területen működő képzési helyek élhettek a szakok indítási jogával.

A bolognai-típusú, ún. osztott, kétciklusú képzés a művészeti jellegű szakoknál egy évvel később került bevezetésre, vagyis 2006 helyett 2007-ben.

Az alapszak bevezetésével párhuzamosan kellett felkészülnie a képzőhelyeknek a tanári mesterszak akkreditációjára. A sikeres eljárás után 2008-ban még levelező munkarendben, ún. szintemelő formában hirdettek mesterképzést. Az 5 féléves, kétszakos MA-képzés 2010-ben indulhatott először.

Néhány év elteltével, 2014-ben Kaposi József így foglalta össze tömören a tapasztalatokat:

„A 2005 óta eltelt időszak nem bizonyította be, hogy a változtatások érdemben emelték volna a tanári szakma presztízsét. Az viszont egyértelművé vált, hogy a pedagógiai stúdiumok MA szakaszra kerülése, a diszciplináris tárgyak kétciklusú oktatása, eltérő kreditszámú ún. major és minor szakpárokkal, nem igazán szerencsés sem általános pedagógiai, sem a szakmai ismeretek elsajátításának tekintetében.”²⁶

Hoffmann Rózsa pedig így nyilatkozott 2013-ban a többciklusú tanárképzés rendszeréről:

„A tanári mesterképzést végzett tanár szakképzettségei közül az egyik jóval kevesebbet ér. Ezért az is előfordulhat, hogy adott tantárgy tekintetében az érettségire felkészítő tanárok különböző, nem egyenértékű tudással rendelkezhetnek.”²⁷

²⁵ Pukánszky Béla (2012): *A tanárképzés paradigmái és szerkezeti-tartalmi változásai Magyarországon*. 8. <http://www.pukanszky.hu/postbologna.pdf>

²⁶ Kaposi József (2014): *A tanárképzés helyzetértékelése és új rendszere*. 19.

http://www.kaposijozsef.hu/wp-content/uploads/2014/03/10a_Tanarkepzes-helyzetertekelese-es-az-uj-tanarkepzes-rendszere.pdf

²⁷ Hoffmann Rózsa (2013): *Megújuló tanárképzés a megújuló pedagóguspolitika foglatában*. In.: Deák Máté, Erostyák János, Fischer Ferenc, Gerner Zsuzsanna, Kaposi József (szerk.): *A tanárképzés jövőjéről*, OFI, Pécs. 50.

„A bolognai rendszerben öt és fél éves képzés után kap egy hallgató diplomát. Abban az esetben, ha a tanárjelölt megfelelően tud előrehaladni tanulmányai során, akkor leghamarabb január elején kaphat diplomát, így leghamarabb közel nyolchónapnyi munkanélküliség után, szeptember elsején állhat munkába.”²⁸

„A korábbi tanárképzési rendszer inkább a szaktudományos tudással felvértezett, elsősorban az ismeretadásra vezérelt tudóstanár eszményképét erősítette, míg a többciklusú tanárképzés az egy tanári mesterszak létesítésével, a pedagógiai-pszichológiai stúdiumok túlnövelésével pedig a tanár pedagógus (pszichológus) személyére helyezte a hangsúlyt. Kétségkívül mindkét tanárképzési rendszer súlypontjainak megvan az indokoltsága. Mégis, a tudás átadásának módszertanára felkészítő szakmódszertannak is nyomatékot adva, a három területnek egymással szinkronban kell lennie, hogy biztosítani lehessen a képzés során a tanárjelölt számára a pálya betöltéséhez szükséges komplex tanári szaktudást.”²⁹

Az utolsó bekezdés már előremutat a következő, 2013-ban bevezetett képzési modellre.

Képzésszervezés

A bolognai-típusú képzés időtartama alatt az egyetemek nappali képzésben alapképzési és mesterképzési szakokat hirdettek, továbbá levelező munkarendben mindezek mellett ún. szintemelő, vagyis a főiskolai végzettség után mesterfokozatot adó 2 féléves (két szak esetén 3 féléves), vagy újabb tanári végzettséget adó 2 és 4 féléves képzéseket.

Ez minden lehetőséget figyelembe véve a korábbi egy nappali és egy levelező tanterv helyett már nyolcféle képzési hálóval történő oktatásszervezést igényelt évfolyamonként.

Osztott képzésben, tanári mesterszakon 2016 szeptemberében indulhatott utoljára évfolyam.

Egy rendelet három arca

I.

Az osztott szerkezetű bolognai-típusú képzés sikertelenségét látva újra átdolgozásra került a tanárképzés. Megjelent a tanárképzés rendszeréről, a szakosodás rendjéről és a tanárszakok jegyzékéről szóló 283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet³⁰, melynek 1. számú mellékletének 1. pontja, összhangban a Nemzeti alaptantervvel, a közismereti tanárszakok közé, a művészetek műveltségi területéhez sorolta be az ének-zene tanár szakot.

A 2012-es közlönyállapot szerint a közismereti tanárszakokon *általános iskolai tanár* vagy *középiskolai tanár* szakképzettség volt szerzhető. A rendelet értelmében tehát újra kétszintűvé vált a szerkezet.

Kétszakos általános iskolai tanárképzésben a képzési idő 10 félév, az összegyűjtendő kreditek száma 300 kredit volt. Ha mindkét szak középiskolai tanárszak vagy zeneművésztanár szak volt, a képzési idő 12 félév, az összegyűjtendő kreditek száma 360 kredit, ha csak az egyik szak, akkor a képzési idő 11 félév, az összegyűjtendő kreditek száma 330 kredit lett (ebben az osztatlan kétszakos képzésben a középiskolai tanári szakképzettséget és az általános iskolai tanári szakképzettséget adó tanárszakok egymással is párosíthatók voltak).

²⁸ Hoffmann: i. m. (2013) 51.

²⁹ Hoffmann: i. m. (2013) 52.

³⁰ <https://njt.hu/jogszabaly/2012-283-20-22.0#PR>

Az általános iskolai és középiskolai közismereti tanárszak csaknem minden szakterületen 6 féléves közös képzési szakaszra épült, a kimenet csak azt követően volt választható. A pedagógiai, pszichológiai szakmódszertani komponensek tekintetében a kétféle kimenetű tanárképzés azonban *egységes* volt.

A *közismereti ének-zene tanár szak* kizárólag 10 féléves képzésben volt hirdethető, általános és középiskolai megkülönböztetés nélkül. A képzési szerkezet 4+1 éves (8+2 féléves) volt, azaz 8 féléven folytak az intézményhez köthető tanórák, az utolsó két félévben pedig összefüggő egyéni iskolai gyakorlat történt.

A 2013-ban bevezetett osztatlan tanárképzés mellett tovább élt az önálló, 6 féléves *ének-zene alapszak* is, de a szakirányai 2014-től specializációvá alakultak.³¹ A szak megnevezése 2017-től *zenekultúra alapképzési szakra* változott.

Képzésszervezés

Osztott képzésű tanári mesterszakok kifizetésével, 2017-től kezdődően, szabályozni kellett a korábbi végzettségek szerinti belépési lehetőségeket.

Továbbra is jelen voltak az 1993. évi felsőoktatási törvény szerinti főiskolai szintű oklevéllel rendelkezők, akik mester végzettséget kívántak megszerezni.

Megjelentek a BA végzettségű (alapszakos) hallgatók, ún. minor szakkal vagy egyéb specializációval, és igény mutatkozott a meglévő tanári végzettség és szakképzettség mellé újabb tanári oklevél megszerzésére. Lehetőség nyílt továbbá tanító alapszak után is egyszakos tanári végzettség megszerzésére.

Az egyetemek ún. képzési ösvényeket szerkesztettek, melyhez a megfelelő bemenet szerint különféle tanterveket rendeltek. Ez az ének-zene szak viszonylatában a 10 féléves képzési hálóval együtt mintegy 6 új tanterv kialakítását jelentette. Emellett élt még az alapszakos képzési lehetőség is.

Például: nappali munkarendben a 10 féléves képzéshez háromféle mintatanterv kapcsolódott (kétszakos 10 féléves érettségi utáni képzés; alapszak után kétszakos 7 féléves; alapszak és második tanári szak esetén további 50 kredit elismerésével kétszakos 5 féléves), illetve folyhatott képzés alapszakon is.

Levelező képzésben, ha egy egyetemen képzést hirdetett 10 féléven szakpárban, továbbá 4 és 2 féléven is, akkor a 10 féléves képzés esetén itt is 3 különböző tantervvel állt készenlétben (tekintettel az alapszakos végzettségűekre), továbbá kétféle 4 féléves (tanító utáni és újabb tanári), illetve egy kétféléves tantervvel dolgozott. Alapszak esetében további egy tantervvel kellett számolni!

Ez egy évfolyam viszonylatában, ha minden típusú képzésre volt hallgatói jelentkezés, ez egy tanszék/intézet esetében tíz-tizenegyféle tanterv kezelését jelenthette. A következő évfolyamok belépésével mindez többszöröződött.

Az egyetemek számára, ha meghirdettek egy képzéstípust (10/4/2 féléves), nem nyílt lehetőség a különböző bemenetek közötti válogatásra. Legelőször csak akkor szereztek tudomást a különböző ösvényekre érkezők összetételéről, ha felvételi gyakorlati vizsgán találkoztak a jelentkezőkkel, de ez sem jelentett bizonyosságot, mert a jelentkező nem volt köteles

³¹ *specializáció*: az adott szak részét képező önálló szakképzettséget nem eredményező, speciális szaktudást biztosító képzés; *szakirány*: az adott szak részét képező önálló szakképzettséget eredményező, speciális szaktudást biztosító képzés. 2011. évi CCIV. törvény 108.§ 31. 33.

megnevezni a korábbi tanulmányait, sorrendet módosíthatott, elállhatott a jelentkezéstől stb., vagyis szinte csak a vonalhúzás után, a pontos szűrések ismeretében lehetett tudni, melyik hallgatóhoz milyen tantervet fog rendelni az egyetem. Mindez oktatásszervezésben nagyfokú gyorsaságot, rugalmasságot és pontosságot igényelt a képzőhelyektől.

II.

9 év után, a meglévő jogszabályok módosításával, 2022-től ismét szerkezetátalakítás történt a tanárképzésben. A Bologna-rendszerű képzés után újra egységes tanárképzési modellre állt át a felsőoktatás, ezúttal azonban (a közismereti területen) mindenki számára 10 félévben maximálva a képzési időt.

Igény mutatkozott a gyakorlatorientáltabb pedagógusképzésre, így a képzés első félévétől kezdődően bevezették az iskolai gyakorlatok különféle típusait. A diszciplínára jutó féléves időkeret és kredittartomány bár csökkent, de a képzési idő 9 félévre nőtt, így a tartalmi egyensúly, a képzési és kimeneti követelmények (továbbiakban KKK) átdolgozása után is, nagyrészt megmaradt. A korábbi kétféléves összefüggő egyéni iskolai gyakorlat egy félévre zsugorodott, de a jól kompenzálta ezt a képzés kezdetétől kialakított iskolalátogatások jelenléte. A szerkezet tehát a korábbi 8+2 félévről 9+1-re változott.

Képzésszervezés

Az osztatlan kétszakos, érettségi utáni 10 féléves tanterv mellett új szerkezetben jelent meg a BA utáni kétszakos képzés. Az alapképzési ismeretekből legalább 100 kredit beszámításával 6 félévre, a második tanári szak esetén további 50 kredit elismerésével 4 félévre csökkent a képzési idő.

Tanító alapszak után, újabb tanári szakképzettség megszerzésére irányuló képzésben, továbbá új elemként, meghatározott alapképzési szakon szerzett oklevél birtokában egyszakos tanári oklevelet lehetett szerezni 4 félév alatt.

Az 1993. évi felsőoktatási törvény szerinti főiskolai szintű ének-zene tanárszak után továbbra is élt a 2 féléves képzési lehetőség. Ezzel hétre nőtt az egy munkarendben és egy évfolyamon kezelt tantervek száma (nem számítva az alapképzési szakot).

2023-ban azonban további engedmények fogalmazódtak meg a rövid ciklusú képzések viszonylatában: az újabb tanári szakképzettség megszerzésére irányuló képzési idő négyről 3 félévre csökkent. Megfelelő alapképzési szakon szerzett oklevél birtokában egy szakos tanári szakképzettséget pedig 4 helyett 2 félév alatt lehet megszerezni. Vagyis két újabb tantervvel bővült a készlet.

III.

2024-ben a Kulturális és Innovációs Minisztérium "*Pedagógusképző Központok kialakítása - gyakorlati fókuszba helyezése*" pilot program keretén belül kezdeményezte a gyakorlatorientált pedagógusképzés tartalmi átalakítását. A program kidolgozásában három egyetem vett részt (Debreceni Egyetem, Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Nyíregyházi Egyetem). A feladat új KKK-k kidolgozása, azok NAT-tal, kerettantervekkel, az érettségi követelményekkel és a pedagógus kompetenciákkal való összehangolása volt.

Az elkészült munka a korábbi 8 tanári kompetencia helyett (melyek jelenleg is hatályosak a 8/2013. (I. 30.) EMMI rendeletben) a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról szóló 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendeletben szereplő pedagóguskompetenciákat érvényesítette.

A képzés alapszerkezete továbbra is 9+1 féléves maradt, de a belső kredittartományok tovább erősítették az ún. gyakorlati felkészítés területét. A szakmai felkészítés diszciplináris területe új szemléletmód szerint került kialakításra: a szaktudomány mellett hangsúlyt kapott annak módszertani megjelenítése, továbbá a gyakorlatból érkező tanárok számának növelése.

A felsőoktatásért felelős miniszter által felügyelt pilot programban részt vevő felsőoktatási intézmények számára a 255/2024. (VIII. 22.) Korm. rendelet tette lehetővé a képzés új szerkezet szerinti indítását³² (lásd: 283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet 3/A. §).

Képzésszervezés

A 2023-as módosítások után megkezdődött a pilot program tantervének képzési rendszerbe történő beemelése is.

Jelenleg, a 2024/2025-ös tanévben, háromféle 10 féléves tanterv fut párhuzamosan egymás mellett: a 4-5. évesek a 2013-as tanterv szerint, a 2-3. évesek a 2022-es szerkezeti váltással, az 1. évesek a pilot programmal tanulnak. Ezt egészítik ki az előző képzési rendszerekben végzetek számára belépést biztosító különféle tanulási ösvények.

Ezek számbavétele a különféle felmenő rendszerek miatt már szinte követhetetlen: egyszerűbb azt mondani: minden hallgató a saját, egyéni tanterve szerint halad...

(Folytatás következik)

Irodalomjegyzék

Akadémiai Közlöny, 1961. 10. évf. 14. szám. 2024. 11. 03-i megtekintés,

https://adt.arcanum.com/hu/view/AkademiaiKozlonyErtesito_1961_10/?pg=100&layout=s

Hegyi József (1963): A VIII. kongresszus szellemében. *Az Ének-Zene Tanítása*, 6. évf., 1963. 3. sz.

Hegyi József (1964): Ének-zene szakos tanárjelöltek kéthetes falusi gyakorlata. *Az Ének-Zene Tanítása*, 7. évf., 1964. 3. sz.

Hoffmann Rózsa (2013): Megújuló tanárképzés a megújuló pedagóguspolitika foglatában. In.: Deák Máté, Erostyák János, Fischer Ferenc, Gerner Zsuzsanna, Kaposi József (szerk.): *A tanárképzés jövőjéről*, OFI, Pécs.

Kaposi József (2014): *A tanárképzés helyzetértékelése és új rendszere*. 2024. 11. 03-i megtekintés,

http://www.kaposijozsef.hu/wp-content/uploads/2014/03/10a_Tanarkepzes-helyzetertekelése-es-az-uj-tanarkepzes-rendszere.pdf

Ladányi Andor (1997): A pedagógusképzés minőségi fejlesztéséről. *Új Pedagógiai Szemle*, 1997. szeptember. 2024. 11. 03-i megtekintés,

<https://epa.oszk.hu/00000/00035/00008/1997-09-ta-Ladanyi-Pedagoguskepzes.html>

³² <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/ed2c8bf2a4a5b32b05ee178b974f343212c7b3ad/megtekintes> (6016-6017)

Pukánszky Béla (2012): *A tanárképzés paradigmái és szerkezeti-tartalmi változásai Magyarországon*. 2024. 11. 03-i megtekintés, <http://www.pukanszky.hu/postbologna.pdf>

Soósne Faragó Magdolna (2010): A tanárképzés új (bolognai) rendszerének bemutatása. *Új pedagógiai szemle*, 60. évf. 3-4. sz. 2024. 11. 03-i megtekintés, https://epa.oszk.hu/00000/00035/00140/pdf/EPA00035_upsz_2010_3-4_050-068.pdf

Szövényi Zsolt (1993): Képzési modellek. *Educatio*, 1993. 4. sz.

Varjasi Gyula (2012): *A tanárképző főiskolai ének-zenetanárképzés pedagógiai sajátosságainak történeti összehasonlító elemzése Magyarországon 1928-tól napjainkig*. Doktori disszertáció. Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Budapest.

Melléklet

**Közismereti
ÉNEK-ZENE TANÁR SZAK**

1964/1993-1997	1998 - 2006		2007-2012			2013-2021		2022-2023		2024
osztatlan	osztatlan		osztott (kétciklusú)			osztatlan		osztatlan		osztatlan
duális / kétszintű	duális / kétszintű DE: egységes tanári felkészítés*		egységes			duális / kétszintű DE: egységes tanári felkészítés**		egységes		egységes
8 félév	8 félév		6 + 4 + 1 gyakorlat = 11 félév			8 + 2 félév gyakorlat = 10 félév		9 + 1 félév gyakorlat = 10 félév		9 + 1 félév gyakorlat = 10 félév
alapképzés (főiskolai)	alapképzés (főiskolai)		mesterképzés			mesterképzés		mesterképzés		mesterképzés
kétszakos	kétszakos	kétszakos, 2002-től kreditrendszerű képzés	bolognai, 2007-től BA (többi alapszakon már 2006-tól)	bolognai, BA + 2008-tól 2 féléves MA képzés levelező munkarendben	bolognai, 2010-től BA + MA nappali és levelező munkarendben	2013-tól újra osztatlan, kétszintű, kétszakos tanárképzés	2017-től rövid ciklusú formációkban is	2022-től egységes tanárképzés	2023-as módosítás	2024-től PILOT program
Művészeti szakcsoport	Művészeti szakcsoport	Művészeti szakcsoport	Képzési terület: művészetközvetítés Képzési ág: zenekultúra	Képzési terület: művészetközvetítés Képzési ág: zenekultúra	Képzési terület: művészetközvetítés Képzési ág: zenekultúra	Képzési terület: művészetközvetítés Képzési ág: zenekultúra	Képzési terület: művészetközvetítés Képzési terület: zenekultúra			
ének-zene tanár szak	ének-zenetanár szak	ének-zene tanár szak kreditrendszerű képzés	ének-zene alapszak, 6 félév	ének-zene alapszak, 6 félév	ének-zene alapszak, 6 félév	ének-zene alapszak, 6 félév	zenekultúra alapképzési szak, 6 félév			
	ének-zenetanár, karvezetés szak	ének-zenetanár, karvezetés szak	szakirányok vagy „minor” szak	szakirányok vagy „minor” szak	szakirányok vagy „minor” szak	specializációk***	specializációk			
	ének-zenetanár, egyházzene szak	ének-zenetanár, egyházzene szak	Mesterképzésre vonatkozó akkreditációs folyamat	Képzési terület: pedagógusképzés	Képzési terület: pedagógusképzés	Képzési terület: pedagógusképzés	Képzési terület: pedagógusképzés	Képzési terület: pedagógusképzés	Képzési terület: pedagógusképzés	Képzési terület: pedagógusképzés
	ének-zene-, népzene tanár szak	ének-zene-, népzene tanár szak			ének-zene tanár mesterszak, 5 féléves	osztatlan kétszakos, 10 félév, 4+1 (8+2)	osztatlan kétszakos, 10 félév, 4+1 (8+2)	osztatlan kétszakos, 10 félév, 9+1	osztatlan kétszakos, 10 félév, 9+1	osztatlan kétszakos, 10 félév, 9+1
					Tanári mesterszak BA alapképzési birtokában, szakpáros képzésben, 5 félév aszimmetrikus kredittartományok a két szakon		BA után az alapképzési ismeretekből legalább 100 kredit (7 félév), második tanári szak esetén további 50 kredit	BA után az alapképzési ismeretekből legalább 100 kredit (6 félév), második tanári szak esetén további 50 kredit	BA után az alapképzési ismeretekből legalább 100 kredit (6 félév), második tanári szak esetén további 50 kredit	BA után az alapképzési ismeretekből legalább 100 kredit (6 félév), második tanári szak esetén további 50 kredit

							elismerésével (5 félév) kétszakos képzés	elismerésével 4 félév) kétszakos képzés	elismerésével (4 félév) kétszakos képzés	elismerésével (4 félév) kétszakos képzés
				Tanári mesterszak a korábbi szakképzettségnek megfeleltethető (főiskolai szintű tanári) szakképzettség birtokában, egyszakos képzésben, 2 félév	Tanári mesterszak a korábbi szakképzettségnek megfeleltethető (főiskolai szintű tanári) szakképzettség birtokában, egyszakos képzésben, 2 félév, két szak esetén 3 félév		Tanító alapszak után, egyszakos, 4 félév	Tanító alapszak után, egyszakos, 4 félév	Tanító alapszak után, egyszakos, 4 félév	Tanító alapszak után, egyszakos, 4 félév
					Tanári mesterszak a korábbi szakképzettségnek nem megfelelő tanári szakképzettség birtokában, egyszakos képzésben, 2 félév, két szak esetén 4 félév		Újabb tanári szakképzettség megszerzésére irányuló képzésben egyszakos, 4 félév	Újabb tanári szakképzettség megszerzésére irányuló képzésben egyszakos, 4 félév	Újabb tanári szakképzettség megszerzésére irányuló képzésben egyszakos, 3 félév	Újabb tanári szakképzettség megszerzésére irányuló képzésben egyszakos, 3 félév
							Az 1993. évi felsőoktatási törvény szerinti főiskolai szintű ének-zenetanár szak után egyszakos képzésben 2 félév, két szak esetén 4 félév	Az 1993. évi felsőoktatási törvény szerinti főiskolai szintű ének-zenetanár szak után, 2 félév	Az 1993. évi felsőoktatási törvény szerinti főiskolai szintű ének-zenetanár szak után, 2 félév	Az 1993. évi felsőoktatási törvény szerinti főiskolai szintű ének-zenetanár szak után, 2 félév
								Meghatározott alapképzési szakon szerzett oklevél birtokában egyszakos tanári szakképzettség megszerzése, 4 félév	Megfelelő alapképzési szakon szerzett oklevél birtokában egy szakos tanári szakképzettség megszerzése, 2 félév	Megfelelő alapképzési szakon szerzett oklevél birtokában egy szakos tanári szakképzettség megszerzése, 2 félév

1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról (az első felsőoktatási tv.)		2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról			2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról				
111/1997. (VI. 27.) Korm. rendelet*	111/1997. (VI. 27.) Korm. rendelet	289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet	289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet	289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet	289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet	18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet	283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet	283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet	283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet
105/1998. (V.23.) Korm. rendelet	105/1998. (V.23.) Korm. rendelet	15/2006. (IV.3.) OM rendelet	15/2006. (IV.3.) OM rendelet	15/2006. (IV.3.) OM rendelet	<i>majd</i> 139/2015. (VI. 9.) Korm. rendelet	alapszak: 65/2021. (XII. 29.) ITM rendelet	8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet	8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet	8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet
	90/1998. (V. 8.) <i>majd</i> 200/2000. (XI. 29.) Korm. rendelet				15/2006. (IV.3.) OM rendelet ***2014-től <i>specializációk</i>	tanárképzés: 283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet			
	77/2002. (IV.13.) Korm. rendelet				tanárképzés: 283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet**	8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet			
					8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet				

* és **: tanári felkészítés (tanárképzési modul): pedagógia, pszichológia, szakmódszertan, iskolai gyakorlatok

2. számú táblázat

Jogszabályok:

- 1961. évi III. törvény a Magyar Népköztársaság oktatási rendszeréről
- 1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról
- 2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról
- 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról
- 111/1997. (VI. 27.) Korm. rendelet a tanári képesítés követelményeiről
- 105/1998. (V.23.) Korm. rendelet a művészeti felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről
- 90/1998. (V. 8.) Korm. rendelet a felsőoktatási tanulmányi pontrendszer (kreditrendszer) bevezetéséről és az intézményi tanulmányi pontrendszerek egységes nyilvántartásáról
- 200/2000. (XI. 29.) Korm. rendelet a felsőoktatási tanulmányi pontrendszer (kreditrendszer) bevezetéséről és az intézményi kreditrendszerek egységes nyilvántartásáról
- 77/2002. (IV. 13.) Korm. rendelet a felsőoktatási alapképzési szakok képesítési követelményeinek kreditrendszerű képzéshez illeszkedő kiegészítéséről
- 289/2005. (XII. 22.) Korm. rendelet a felsőoktatási alap- és mesterképzésről, valamint a szakindítás eljárási rendjéről
- 15/2006. (IV.3.) OM rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről
- 139/2015. (VI. 9.) Korm. rendelet a felsőoktatásban szerezhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről
- 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról
- 65/2021. (XII. 29.) ITM rendelet a felsőoktatásban szerezhető képesítések jegyzékéről és az új képzések létesítéséről
- 283/2012. (X. 4.) Korm. rendelet a tanárképzés rendszeréről, a szakosodás rendjéről és a tanárszakok jegyzékéről
- 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről

A linkelt jogszabályok megtekintési ideje: 2024. 11. 03.